

๒. สกขาบทบัญญัติปาณปัญหา ๖๙

พระราชชาตรีถามว่า "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน อาจารย์ทั้งหลายแต่ปางก่อน ของหมอผู้เยียวยาทั้งหลายเหล่านี้ได้นั้นได้มีแล้ว; อาจารย์ทั้งหลาย คือ: อาจารย์ชื่อ นารท หนึ่ง อาจารย์ชื่อ ธรรมมนตรี หนึ่ง อาจารย์ชื่อ อังคีรศ หนึ่ง อาจารย์ชื่อ กปิละ หนึ่ง อาจารย์ชื่อ กัณฐคคิกามะ หนึ่ง อาจารย์ชื่อ อดุลละ หนึ่ง อาจารย์ชื่อ ปุพพกัจจายนะ หนึ่ง อาจารย์ทั้งหลายเหล่านั้นแม้ทั้งปวง รู้แล้วซึ่งความเกิดขึ้นแห่งโรคด้วย โรคนี้ทานด้วย สภาวะด้วย สมุฏฐานด้วย ความเยียวยาด้วยกิริยาด้วย ความรักษาสำเร็จและไม่สำเร็จแล้วด้วย ทั้งปวงนั้นไม่มีส่วนเหลือ คราวเดียวที่เดียวว่า 'โรคทั้งหลายประมาณเท่านี้ จักเกิดขึ้นในกายนี้' จึงกระทำแล้วซึ่งความถือเอาเป็นหมวดโดยคราวอันเดียวผูกแล้วซึ่งด้าย. อาจารย์ทั้งหลายแม้ทั้งปวงเหล่านั้น ไม่ใช่สัตัพัญญู. แต่พระตถาคตเป็นสัตัพัญญู ทราบทราบกิริยาอนาคตด้วยพุทธญาณว่า 'สิกขาบทมีประมาณเท่านี้ จักเป็นสิกขาบทอันพระพุทธเจ้าพึงทรงบัญญัติ เพราะวัตถุซึ่งมีประมาณเท่านี้' พระตถาคตทรงกำหนดได้แล้วไม่บัญญัติสิกขาบทโดยส่วนไม่เหลือเพื่อเหตุอะไร? ครั้นเมื่อวัตถุเกิดขึ้นแล้วและเกิดขึ้นแล้ว ครั้นเมื่อความถอยยศปรากฏแล้ว ครั้นเมื่อโทษเป็นไปพิสดารแล้ว เป็นไปกว้างขวางแล้ว ครั้นเมื่อมนุษย์โพนทนาอยู่ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวกทั้งหลายแล้ว ในกาลนั้น ๆ.

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร ความบัญญัติสิกขาบทนั้น อันพระตถาคตทรงทราบแล้วว่า 'ในสมัยนี้ สิกขาบทที่ร้อยห้าสิบถ้วน จักเป็นสิกขาบทอันพระพุทธเจ้าพึงบัญญัติ ในมนุษย์ทั้งหลายเหล่านี้.' เออกี้ ความปริวิตกอย่างนี้ได้มีแล้วแต่พระตถาคตว่า 'ถ้าว่า เราพระตถาคตจักบัญญัติสิกขาบทที่ร้อยห้าสิบถ้วน โดยคราวเดียวไซ้, มหาชนจักถึงความสะดุ้งว่า 'ในศาสนานี้ ต้องรักษามาก, การที่จะบวชในศาสนาของพระสมณโคดมกระทำได้ยากหนอแล' ชนทั้งหลายแม้ผู้ใคร่เพื่อจะบวช จักไม่บวช, ชนทั้งหลายจักไม่เชื่อคำของพระตถาคตด้วย, มนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้น เมื่อไม่เชื่อจักเป็นผู้ไปสู่อบาย; ครั้นเมื่อวัตถุเกิดขึ้นแล้วและเกิดแล้ว เราจักขอแล้วเพื่อจะแสดงธรรมครั้นเมื่อโทษปรากฏแล้ว จึงจักบัญญัติสิกขาบท."

ร. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ข้อปริวิตกอย่างนี้ ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย นำอัศจรรย์ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ความปริวิตกของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย นำพิศวง, พระสัตัพัญญูตญาณของพระตถาคตใหญ่เพียงไรเล่า; พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ข้อวิสัยนาปัญหานั้น สมอย่างนั้น, ประโยชน์นั้นอันพระตถาคตแสดงออกดีแล้ว, ความสะดุ้งพร้อม พึงเกิดขึ้นแก่สัตว์ทั้งหลาย เพราะฟังว่า 'ในศาสนานี้ต้องรักษามาก,' แม้บุคคลผู้หนึ่ง ไม่พึงบวชในพระชินศาสนา, ข้อวิสัยนาปัญหานั้น สมอย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."

